

§ 170

Dnr 2013/KA0393

Sociala och etiska krav i upphandling

Kommunstyrelsens beslut

Höglandets Affärsstrategiska Råds rekommendation godkänns innebärande följande:

- Kommunen kommer att ställa sociala och etiska krav i de upphandlingar där detta är lämpligt.
- Kommunen ansluter sig till SKI:s kontrollsystem för sociala och etiska krav.
- Finansiering av anslutningsavgiften 23 150 kr/år, sker för 2014 via kommunstyrelsens oförutsedda medel. (Överförs till verksamhet 92022.)

Upphandlingsavdelningen får uppdraget att inarbeta regler om sociala och etiska krav i upphandling i Vetlanda kommuns upphandlingspolicy.

Ärendebeskrivning

Höglandets Affärsstrategiska Råd har bland annat till uppgift att arbeta med strategiska frågor inom inköps- och upphandlingsområdet. Sociala och etiska krav i upphandlingar har under en längre tid diskuterats i rådet och en särskild skrivelse har därför utformats och skickats till samtliga kommunstyrelser i höglandskommunerna.

Lagstiftningen på upphandlingsområdet ger möjlighet att beakta miljöhänsyn och sociala hänsyn om upphandlingens art motiverar detta. Vad som utgör dessa typer av hänsyn varierar från upphandling till upphandling.

Det är angeläget att överväga konsekvenserna som olika former av kravställande kan få i varje enskild upphandling. Det är inte tillåtet att ställa krav som det i praktiken är omöjligt att kontrollera om leverantören följer eller inte. Det är därför viktigt att om sociala och etiska krav ska ställas så måste kommunerna ha tillgång till kontrollsystem för att kunna följa upp om ställda krav följs. Det finns möjlighet att ansluta kommunen till SKL Kommentus Inköpscentrals kontrollsystem (SKI).

§ 170 forts.

Dnr 2013/KA0393

Arbetsutskottets förslag

Höglandets Affärsstrategiska Råds rekommendation godkänns innebärande följande:

- Kommunen kommer att ställa sociala och etiska krav i de upphandlingar där detta är lämpligt.
- Kommunen ansluter sig till SKI:s kontrollsystem för sociala och etiska krav.
- Finansiering av anslutningsavgiften 23 150 kr/år, sker för 2014 via kommunstyrelsens oförutsedda medel.

Upphandlingsavdelningen får uppdraget att inarbeta regler om sociala och etiska krav i upphandling i Vetlanda kommuns upphandlingspolicy.

Yrkanden

Gunilla Hjelm (C), Jan Johansson (VF) och Tommy Bohman (S) tillstyrker arbetsutskottets förslag.

Utdrag:
upphandlingsavdelningen
ekonomikontoret
Margareta Darell

13 september 2013

Till Kommunstyrelsen:

Aneby Kommun

Eksjö kommun

Nässjö kommun

Sävsjö kommun

Vetlanda kommun

Sociala och etiska krav i upphandling

Bakgrund

Hållbar upphandling har blivit ett frekvent återkommande ämne i upphandlingsdebatten, frågan har även varit uppe vid ett flertal tillfällen i olika sammanhang i de olika kommunerna på Högländet.

I begreppet hållbar upphandling ryms, förutom miljökrav, även sociala och etiska krav.

Miljökrav inom upphandling har varit uppe i diskussionen en längre tid och i EU:s strategi för hållbar utveckling finns mål som innebär att den offentliga upphandlingen ska vara miljöanpassad och att medlemsstaterna ska anta nationella handlingsplaner för miljöanpassade upphandlingar. Sverige antog 2007 en handlingsplan som bland annat har resulterat i utveckling av miljökriterier för vanligt förekommande varor och tjänster och utbildningsinsatser bland annat genom Miljöstyrningsrådets Upphandlingskriterier.

De sociala och etiska kraven har historisk sett inte fått lika stort utrymme i debatten. Men detta har ändrats på senare tid. Som en del i debatten kring hållbar upphandling har nu sociala och etiska krav börjat få större utrymme.

Högländets Affärsstrategiska Råd (HAR) har med anledning av detta undersökt möjligheterna till att ställa samt följa upp sociala och etiska krav i offentlig upphandling.

Högländets Affärsstrategiska Råd

Hur definieras begreppen?

Någon entydig definition av vad som innefattas i begreppet sociala hänsyn har inte fastställts i rättspraxis. Enligt Europiska kommissionen kan det handla om olika arbetsmarknads och socialpolitiska åtgärder som genomförs inom ramen för ett offentligt upphandlingskontrakt.

I Kommissionens meddelande Socialt ansvarsfull upphandling – en handledning till sociala hänsyn i offentlig upphandling definieras socialt ansvarstagande i offentlig upphandling som upphandlingsaktiviteter som tar hänsyn till en eller flera av följande sociala aspekter:

- sysselsättningsmöjligheter
- anständigt arbete
- överensstämmelse med sociala rättigheter och arbetstagares rättigheter
- social integration (inbegripet personer med funktionsnedsättning)
- lika möjligheter
- utformning som ger tillgänglighet åt alla
- beaktande av hållbarhetskriterier
- frågor om etisk handel
- ett bredare frivilligt iakttagande av företagens sociala ansvar (CSR).

Vad säger LOU?

Upphandlingslagstiftningen ger en upphandlande myndighet möjlighet att enligt särskilda bestämmelser ta sociala hänsyn i sin upphandling.

- Krav kan ställas på leverantören och på den vara, tjänst eller byggtreprenad som ska upphandlas, till exempel uteslutning av leverantören enligt 10 kap. LOU eller kontroll av leverantörens lämplighet enligt 11 kap. LOU.
- Kriterier avgör det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet vid tilldelning av kontrakt enligt 12 kap. LOU.
- Särskilda kontraktsvillkor gäller fullgörande av kontrakt enligt 6 kap. 13 § LOU.

Verktyg för uppföljning av sociala- och etiska krav

Både lagen och praxis erbjuder möjligheter att ställa sociala- och etiska krav vid offentliga upphandlingar. Krav kan dock inte ställas om upphandlande myndighet inte kontrollerar att leverantörerna lever upp till dem. Enligt SKL Kommentus Inköpscentral (SKI) kostar en sådan uppföljning, revision, mellan 70 000 – 100 000 kr vilket gör att det inte är möjligt för enskilda kommuner att genomföra egna kontroller.

SKI har därför etablerat ett gemensamt kontrollsystem för leveranser till kommuner, landsting och regioner. Syftet med detta kontrollsystem är att de anslutna myndigheterna ska få tillgång till ett stort antal revisionsrapporter varje år.

SKI genomför kontroller på tillverkningsanläggningar runt om i världen exempelvis i Kina, Malaysia, Pakistan och Indien. Vid kontrollerna utgår de ifrån de krav som finns i ILO:s åtta kärnkonventioner, FN:s barnkonvention, artikel 32, miljö och hälso- och säkerhetskrav.

Kontrollerna innefattar tillverkning av varor som exempelvis:

- Kontorsmaterial
- Sjukvårdsprodukter
- Yrkeskläder
- IT-material
- Mobiltelefoner

De kommuner som vill ansluta sig till kontrollsystemet betalar en årlig summa till SKL Kommentus Inköpscentral. Under 2013 är kostnaden 10 000 kr + 0,50 kr per kommuninvånare. Detta skulle alltså innebära en årlig kostnad för kommunerna på Högländet på:

- Aneby – cirka 13 200 kr (beräknat på 6 400 kommuninvånare)
- Eksjö – cirka 18 150 kr (beräknat på 16 300 kommuninvånare)
- Nässjö – cirka 24 750 kr (beräknat på 29 500 kommuninvånare)
- Sävsjö – cirka 15 450 kr (beräknat på 10 900 kommuninvånare)
- Vetlanda – cirka 23 000 kr (beräknat på 26 000 kommuninvånare)

Kommunala bolag ingår i kostnaden.

För denna årliga avgift får man tillgång till 15-20 revisionsrapporter per år och är även med och påverkar vilka revisioner som ska genomföras.

Varje upphandlande myndighet/enhet som deltar får dessutom ett årligt intyg om att man bedriver ett aktivt socialt och etiskt förbättringsarbete. Inte minst bidrar det till att på sikt förbättra arbetsförhållanden hos internationella tillverkare av varor till svenska kommuner, landsting, regioner och deras bolag.

Slutsats

Den offentliga sektorn är en stor påverkansfaktor vid inköp. Enligt Upphandlingsutredningen görs det offentliga upphandlingar för mellan 550 - 600 miljarder kronor per år i Sverige. Genom ökad sociala hänsyn vid offentlig upphandling medverkar kommunen till att bidra till en hållbar utveckling, en utveckling med hänsyn till hållbar ekonomisk tillväxt i vilken sociala framsteg och hänsyn till miljön ingår. Det överensstämmer med EU:s mål att bland annat höja

sysselsättningsnivån, förbättra arbets- och levnadsvillkor och befrämja en ökad livskvalitet.

SKI har tagit fram ett verktyg som möjliggör uppföljning av sociala- och etiska krav till en årlig avgift. Som deltagande kommun får man möjlighet att påverka vad revisionerna ska omfatta. Om alla fem höglandskommuner deltar i kontrollsystemet kan vi genom samarbetet i HAR skapa en starkare position och på så sätt ha större möjlighet att påverka revisionerna.

HAR rekommenderar därför respektive kommun att fatta beslut om att i de upphandlingar där det är lämpligt ställa krav på sociala- och etiska krav samt att ansluta sig till SKIs kontrollsystem för sociala- och etiska krav.

Höglandets Affärsstrategiska Råd

Johanna Evegren
Upphandlingssamordnare
Aneby kommun

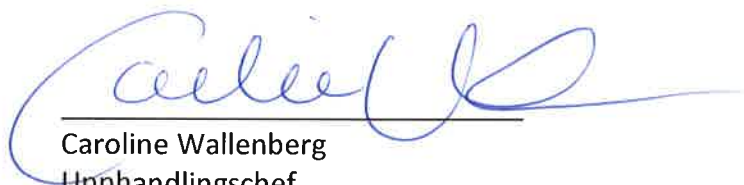
Sven-Erik Johansson
Upphandlingschef
Eksjö kommun

Jörgen Frej
Upphandlingssamordnare
Sävsjö kommun

Leif Henriksson
Upphandlingschef
Vetlanda kommun

Caroline Wallenberg
Upphandlingschef
Nässjö kommun

Höglandets Affärsstrategiska Råd

